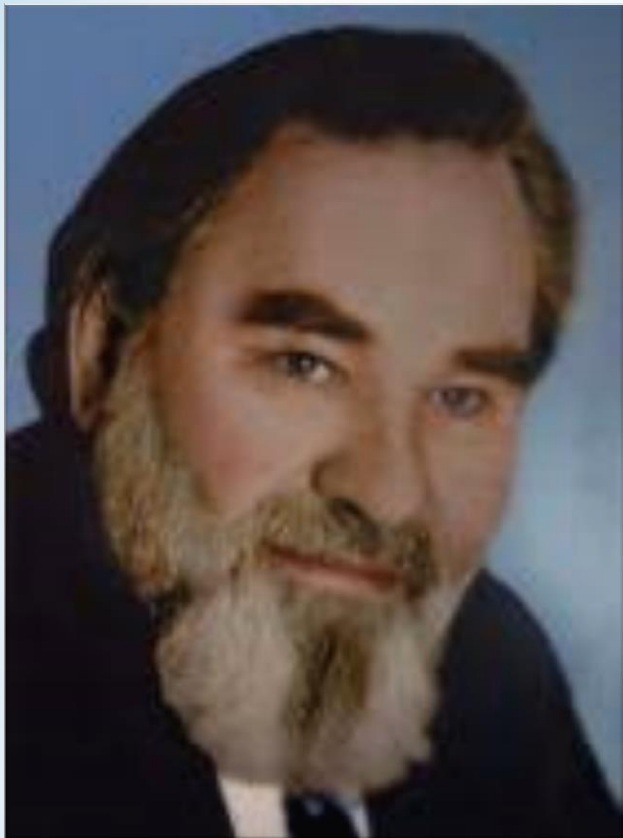


«Я - сонцепоклонник. Я - словопоклонник...»

(до 100-річчя від дня народження
М. Д. Руденка)





Микола Данилович Руденко – письменник, філософ, діяч правозахисного руху, засновник Української Гельсінської групи.

Нагороджений орденами Червоної Зірки, Вітчизняної війни I ступеня, 6 бойовими медалями.

Лауреат літературної премії Українського фонду культури ім. В. Винниченка (1990).

У 1993 р. за роман «Орлова балка» Миколі Руденку присуджена Державна премія України ім. Т. Шевченка в галузі літератури.

У 1996 р. нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня.

Указом Президента України від 19 грудня 2000 р. за № 1347/2000 Руденку Миколі Даниловичу присвоєне звання Герой України з врученням ордена Держави.

Микола Данилович Руденко народився 19 грудня 1920 р. у селищі Юр'івка на Луганщині і зростав у шахтарському краї. Дитиною переніс жахиття Голодомору. Після закінчення школи працював на тій самій шахті, де загинув його батько. Складати вірші Микола Руденко почав у дитинстві, був переможцем конкурсу і стипендіатом Наркомосу.



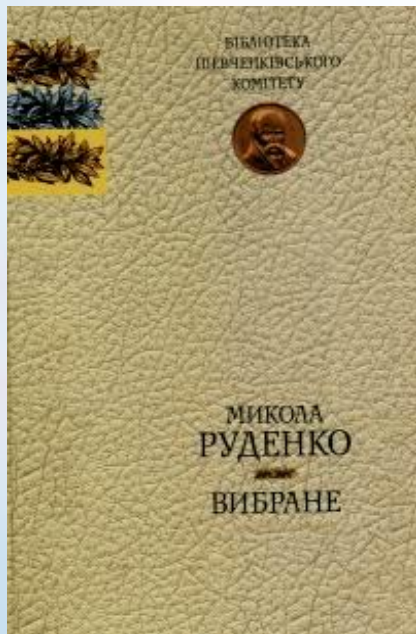
У 1939 р. вступив на філологічний факультет Київського університету. Навчання перервалося призовом до армії. Потім були війна, блокадний Ленінград, важке поранення розривною кулею, довге лікування в шпиталі, повернення на фронт і демобілізація капітана Руденка у 1946 р.

*«Молюся вам, оті дороги,
Донецькі, чорні, кам'яні,
Що ранили дитячі ноги
І лікували у стерні.»*

М. Руденко

Перші поетичні збірки «З походу» (1947), «Незбориме плем'я», «Ленінградці» (1948), «Поезії» (1949), «Мужність», «Світло глибини» (1952), «Переклик друзів» (1954) майже не вирізнялися в загальному поетичному потоці. Микола Руденко переніс у поезію все, що побачив на фронті.

Руденко, М. Д. Вибране : вірші та поеми (1936–2002) / М. Д. Руденко ; упоряд., передм. і післямова Л. М. Талалая. – Київ : Дніпро, 2004. – 796, [2] с., [1] арк. портр. – (Бібліотека Шевченківського комітету).



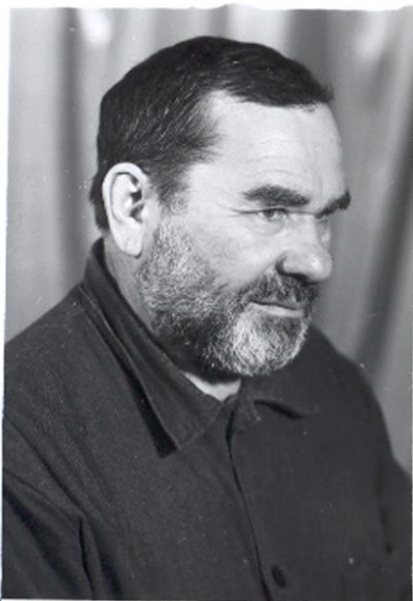
Л. М. Талалай зазначив, що поезія Миколи Руденка тісно пов'язана із його життям. Культура мови, високий рівень версифікації та відчутний нахил до філософського осмислення дійсності виокремлювали його вірші із загального потоку. Філософські одкровення ранніх творів Миколи Руденка продиктовані не так болісними пошуками істини, як пошуками форми поетичного вираження думки.

Микола Руденко працював редактором у відділі поезії видавництва «Радянський письменник». З 1947-го по 1950-й він – головний редактор журналу «Дніпро», водночас секретар парторганізації Спілки письменників України.

Сам Микола Руденко в інтерв'ю Донецькому радіомовному об'єднанню, газетам «Літературна Україна», «Вісті з України» наголошував на тому, що роки, коли він був парторгом у Спілці письменників – роки найважчі, бо це був період душевних мук, страждань, пошуків Правди.

Його дисидентська діяльність розпочалася у 1957 р. різким виступом на відкритому пленумі правління СПУ. У цей час він пише низку листів до ЦК КПУ, в яких критикує досягнення соціалізму в різних сферах життя.





Микола Руденко

На початку 1970-х рр. М. Руденко розпочав діяльність щодо захисту прав людини. Був членом радянського відділення «Міжнародної амністії». У 1975 р. його виключають зі Спілки письменників. 9 листопада 1976 р. в Москві Микола Руденко провів прес-конференцію для іноземних журналістів, де оголосив про створення Української Гельсінкської Групи. У 1977 р. його арештовують і засуджують до 7 років таборів і 5 років заслання. У 1978 р. рішенням Головліту його твори були вилучені з продажу та з бібліотек СРСР.

В ув'язненні він створив збірки поезій «Прозріння», «За ґратами». За допомогою дружини Раїси твори потрапили за кордон. За це вона отримала 5 років мордовських концтаборів.

Перебуваючи на засланні, Руденко став писати на ім'я М. С. Горбачова, застерігаючи: держава йде до краху. Відповіді на це він не одержав.

Руденко, М. Прозріння : поезії, поеми, статті Петра Григоренка і Ігоря Качуровського / М. Руденко. – Передрук самвидав. зб. з України. – Балтимор ; Торонто : Смолоскип ім. В. Симоненка, 1978. – 366 с.



За даними, у 1975 р. під час обшуку на квартирі Миколи Руденка вилучено серед інших один примірник машинопису цієї книги.

Тематика творів збірки нескінченно різноманітна: космічна і загальнолюдська, національна й особиста. А образи, що виникають у віршах – історія, дорога, час, народ – втілюють складність випробувань, що випали на долю України та й самого автора.

Поет бачить Добре і Зле начало в людях і хоче допомогти їм плекати перше і позбуватися другого.

Микола Руденко (1920–2004) // Поезія із-за ґрат : антологія : [II половина XX ст. : поет. творчість укр. політв'язнів рад. тюрем і концтаборів] / упоряд. О. Голуб. – Київ, 2012. – С. 591–610.

До антології увійшли вірші М. Руденка «Моєму народові», «Я визрів і прозрів – мені нема неволі...», «Уже не сняться кольорові сни...», «Так просто все: напишеш каяття...» та ін. Це спогади про дитинство, родину, філософські та життєві роздуми, про те, що є в'язницею для людини.



*«Візьми свій хрест. На ньому Я розп'ятий -
Твого народу славне майбуття.
А той, хто зрікся нас, - навік проклятий,
Порине в морок, в хаос, в небуття.
Візьми свій хрест. Нехай ляга на плечі
Важким ярмом, а ти його неси.
У ньому зойк голодної малечі,
Жіночі передсмертні голоси.
У ньому - віра, віщий поклик Слова.
Твоя корогва. Боже знамено.
У ньому щира українська мова,
Де кожна кома - то святе зерно.»*

М. Д. Руденко

Руденко, М. [Вірші] / М. Руденко // Стріла : суб'єктив. антологія / упоряд., авт. передм. і літ. ст. В. О. Базилевський. – Київ, 2013. – С. 914–930.

Поезія М. Руденка нерозривно пов'язана з філософією. Автор цілеспрямовано осягав таємниці Всесвіту та метафізику життя, заглиблювався у шукання істин, спростував положення марксизму та пішов шляхом пізнання з неминучим подоланням перешкод.



*«Мудруй чи ні, а є ті зерна,
Що породили світ живий...
Можливо, Вічність — це майстерня,
Де ходить скульптор грозивий?»*

*І ось він вийшов на орбіту, —
Вже не дикун,
ще не мудрець...
Хто ж ти такий у надрах світу —
Лише творіння
чи Творець?»*

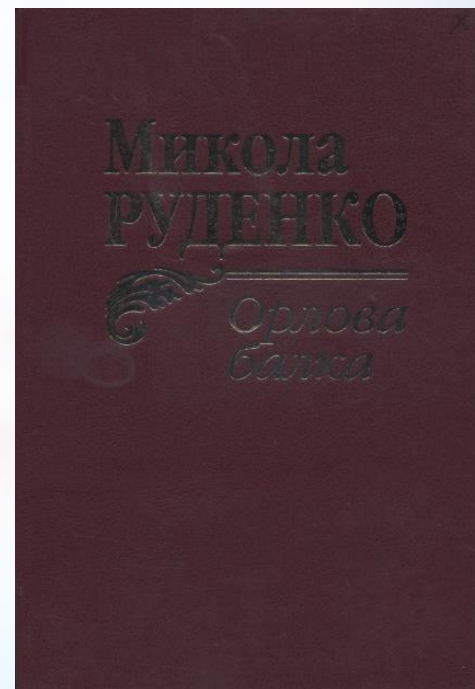
М. Д. Руденко

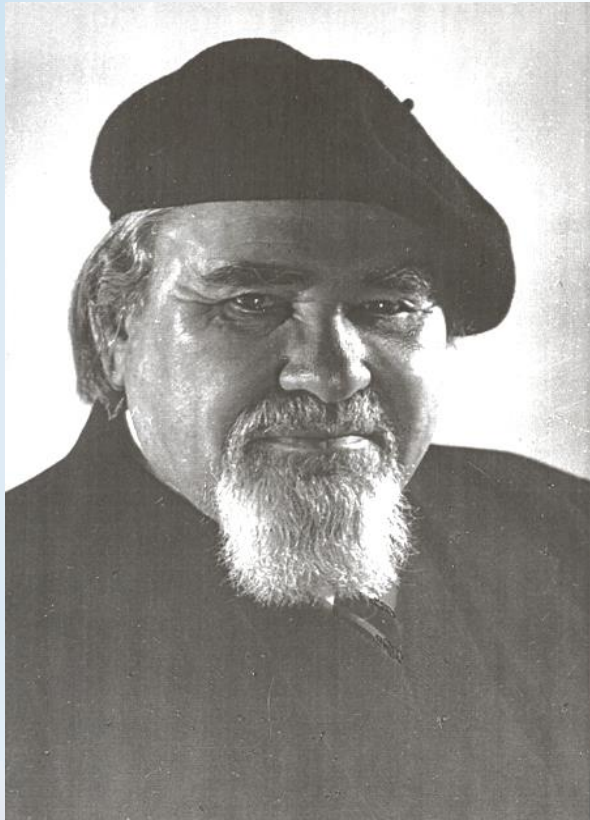
Відбувши термін покарання, М. Руденко з дружиною виїздить у кінці 1987 р. до Німеччини, потім до США. Працює на радіостанціях «Свобода» і «Голос Америки». У 1988 р. він був позбавлений радянського громадянства. Очолив Зарубіжне представництво Української Гельсінкської Групи, потім Української Гельсінкської Спілки.

В Америці було видано роман «Орлова балка» і поему «Хрест». Лише у вересні 1990 р. Микола Данилович повертається на Батьківщину. Відновлений у громадянстві та реабілітований.

Руденко, М. Д. Орлова балка : роман / М. Д. Руденко. – Київ : Молодь, 2002. – 351 с.

Цим твором письменник застерігає від наслідків згубних тенденцій розвитку суспільства: корупції, наркоманії, алкоголізму, духовного зuboжіння; за його словами, це була остання спроба узгодити нове світобачення з вимогами соцреалізму.

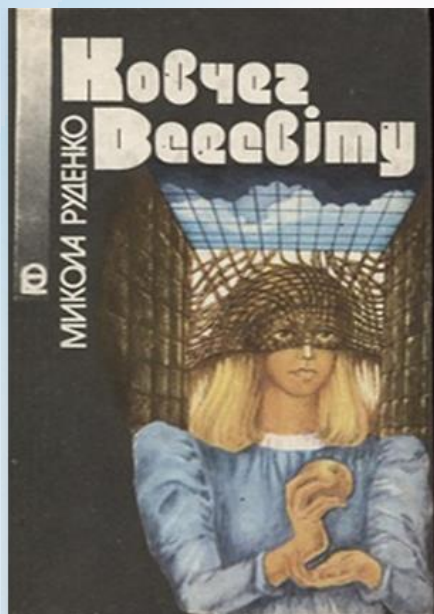




У 1988 р. Філадельфійський освітньо-науковий центр визнав Руденка «Українцем року» – за непохитну стійкість в обороні національних прав українського народу і його культури.

У 1990 р. обраний Дійсним членом Української Вільної Академії Наук (США). Член Республіканської Християнської партії (1997).

У 1999 р. за його ініціативою українські науковці створили громадську організацію – Наукове товариство імені Сергія Подолинського – для розвитку й поширення фізичної економії та запровадження її у суспільні відносини. Руденко був Почесним його Головою.

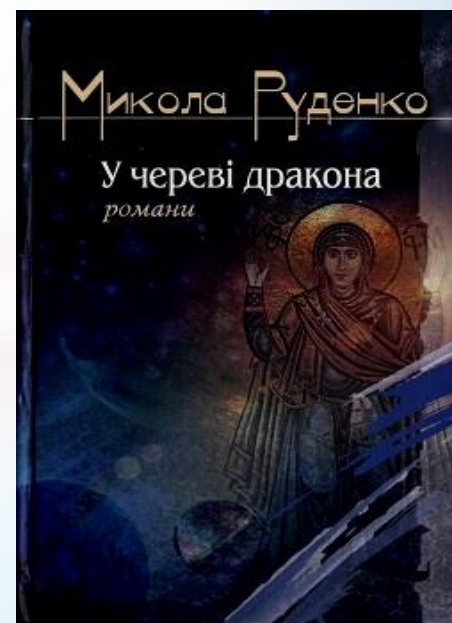


Руденко, М. Д. Ковчег Всесвіту : футурол. роман / М. Д. Руденко ; передм. М. Жулинського. – Київ : Веселка, 1995. – 206 с.

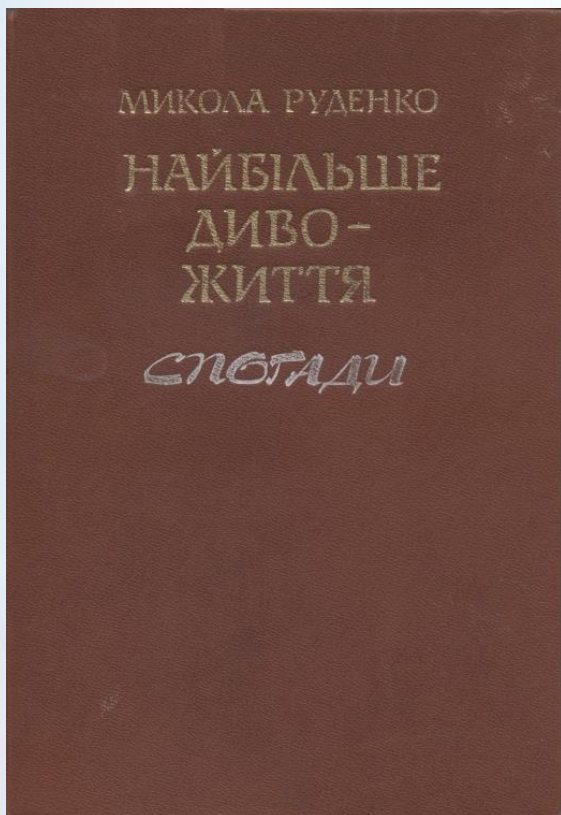
Роман про те, як на початку третього тисячоліття нашої ери до сусідньої планетної системи з орбіти Землі стартує Космічна Академія Наук. За корабель їй служить астероїд, у надрах якого створено атмосферу, близьку до земної. Це і є Ковчег Всесвіту, що несе генофонд нашої планети у Космос.

Руденко, М. Д. У череві дракона : романи / М. Д. Руденко. – Київ : Дніпро, 2007. – 581, [1] с. : іл., портр. – Зміст: У череві дракона ; Сила Моносу ; Формула Сонця.

У романі «У череві дракона» автор наводить факти поневолення та знищення українського народу комуністичним режимом. Фізичні формули у «Силі Моносу» – відкриті автором і коротко записані космічні закони світобудови. Роман-трактат «Формула Сонця» попереджує людство про загрозу загибелі.



Руденко, М. Найбільше диво – життя : спогади / М. Руденко. – Київ ; Едмонтон ; Торонто : Таксон, 1998. – 558 с.



Спогади Миколи Руденка є одним із найцікавіших і найвагоміших мемуарних творів в українській літературі кінця ХХ століття.

Літературознавець Є. Сверстюк виокремив провідну ідею твору – «книга про шукання істини і про відкриття свободи, дарованої кожному, як і дар життя. ...Серед безлічі життєлюбів, що не викликають інтересу, схиляємось перед життєлюбом, який в ім'я свободи ставив на карту і свободу, і життя.»

Руденко, М. Д. Енергія прогресу : вибр. праці з економії, філософії і космології / М. Д. Руденко ; упоряд. Р. Руденко. – Київ : [б. в.], 2015. – 680 с. : портр. – Бібліогр.: с. 670–671.

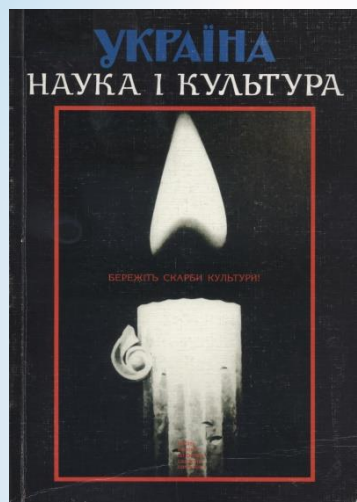


У книзі автор аргументовано спростовує теорію К. Маркса про додаткову вартість, відновлює імена основоположників фізичної економії Сергія Подолинського та Франсуа Кене, які доводили, що додаткова вартість може створюватися лише енергією Сонця. «...Під енергією прогресу, - пише автор, - слід розуміти абсолютну додаткову вартість - тобто біологічну енергію, яку щорічно виробляє хліборобство.»

«Земна куля - це космічний корабель людства. Ми повинні усвідомлювати, скільки в ньому залишилося пального і як довго ми зможемо використовувати його в наших двигунах.»

М. Руденко

Письменники та літературознавці про творчість Миколи Руденка



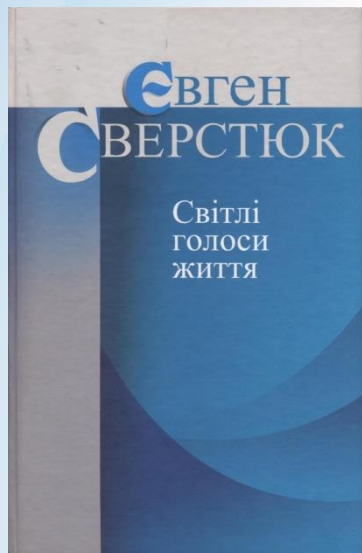
Власенко, І. Микола Руденко: «Мені на бога нарікати гріх. Я сам цю долю визначив для себе» / І. Власенко // Україна. Наука і культура / ред. рада: А. Шпак [та ін.]. – Київ, 2008. – Вип. 34. – С. 273–289.

За словами автора, постать Миколи Руденка в українській літературі стоїть особно. Він ішов, як криголам у замерзлому морі, що самотужки пробивається до тільки йому відомої мети.



Руденко, М. Неосяжність духовного всесвіту / М. Руденко ; [розмову вів] М. Шудря // Яблуко в зерняті / М. Шудря ; упоряд. та передм. В. Жадька. – Київ, 2015. – С. 704–715. – (Бібліотека Шевченківського комітету).

У розмові висвітлюються стосунки особистості з природою, визначення праці як свідомого нагромадження сонячної енергії на поверхні Землі.



Сверстюк, Є. Зачарований життям / Є. Сверстюк // Світлі голоси життя / Є. Сверстюк. – Київ, 2015. – С. 314–324. – (Бібліотека Шевченківського комітету).

Автор розповідаючи про книгу М. Руденка «Найбільше диво – життя», відмічає: «Спогади – це свідчення про час і про себе. За великим рахунком має що згадувати той, хто з власної волі обирає важку і небезпечну дорогу. Хто звик думати чесно. Хто світився, горів і засвічував інших.»



Слабошпицький, М. Свічка у грудях / М. Слабошпицький // Наближення до суті : літ. долі / М. Слабошпицький. – Київ, 2015. – С. 110–133. – (Бібліотека української літератури (БУКЛіт)).

До книги увійшов нарис про Миколу Руденка. Автор розмірковує: письменник – це «приборкувач часу», який може спинити мить, чи тільки «художник-копіїст», що відтворює зримий контекст епохи.

Письменник помер 1 квітня 2004 р., похований у Києві на Байковому кладовищі.

На будинку у Києві (вул. Б. Хмельницького, 68), де деякий час проживав Микола Руденко, йому встановлена меморіальна дошка.

У 2010 р. до 90-ї річниці з дня народження М. Руденка пошта України випустила в обіг поштовий конверт.

*«Моїх чуттів розвіяна руїна
Нагадує в пісках померлу річку.
Та є ще Бог...
І є ще Україна...
Для них я збережу у грудях свічку.»*

М. Руденко





У 2017 р. в Ізраїлі знайшли плівки з табірним щоденником Миколи Руденка, що до цього часу вважалися втраченими. Документи зберігав ізраїльський дисидент Віктор Фульмахт.

Наразі онука сподівається на відновлення табірної щоденника свого дідуся: «Я зробила в фотолабораторії в Ізраїлі фотографію цих плівок. На жаль, дуже погано видно. Розшифрувати це неможливо... Треба якась дуже гарна техніка, якої в тій лабораторії не було... Я думаю, що держава має допомогти. Якщо це вийде, то вийде нова книга. Насправді, на цій плівці дуже багато. Це велика книга, як роман».





У листопаді 2016 р. Український інститут національної пам'яті у рамках відзначення 83-х роковин Голодомору в Україні вніс ім'я Миколи Даниловича Руденка до проєкту «Незламні» серед 15 видатних українських людей, які змогли реалізувати себе попри травму пережитого у 1932-1933 рр.

*«Може, колись розпізнає наука
Правду на дні філософської чаші:
Всесвіт - це мука... Одвічна мука,
Та, що породжує радощі наші.»*

М. Руденко

Верховною Радою України закладено передумови для відзначення 100-річчя від дня народження Миколи Руденка на державному рівні.





Микола Руденко наголошував, що український народ заслуговує на кращу історичну долю. Як громадський діяч закликав до боротьби за захист власних прав та свобод:

*«Ні! Годі жити, води набравши в рот –
Кричати треба, щоб згадали люди:
Була Вкраїна – військо і народ.
Була...
Та я запитую: чи буде?»*